

ACC. N:R M. 13324: 1-13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Öland Upptecknare: Fritz Carlsson, Åby, Thunberg
 Härad: Möckleby Berättare: " "
 Socken: Henåsa ö. Skuttern Berättarens yrke: f. d. hem. ägare
 Uppteckningsår: 1954 Född år 1881 i Henåsa

Barnets vård och uppfostran under förskole-
åldern.

s. 1-13. LUF 98.

Skriv endast på denna sida

Brev!

M. 13324

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Barnens vård och uppfostran under förskoleåldern.

Påven på denna frågelista är tagen en mitt eget barndoms-
minne, och mina egna erfarenheter. Åtminstone från mitt
femte år, d. v. s. 1886. Då mitt barndomshem var en av
de mest fattiga; gäver det denna sammansatt grupp.
Gruppningen är "Lillemor" och "De som gick i rock".
Jag började jag skolan vid 6 års ålder, och kunde
då läsa i vilken bok som helst. Samt Luthers Lilla
Katekes, ävensom förklaringen ut ordet. För hade min
mormoder lärt mig; liksom vår som min. 14 månader äldre
syster. Min fader reste till Stockholm för att söka arbete, när jag
var 5 månader gammal. Kom i dåligt samfund, och undandrag sig
sin försörjningsskyldighet. Men fick som arbete för oss: därav den stora fattigdomen.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUNDÖverakande och fostran.

Då i fåtånga hem- föräldrarna hade
färd ärots arbete blev överakningen nog
i regel. Farmoderns eller Mormoderns upp-
gift. När barnet började gå ständes det
i en "så kallad stek" bestående av 4 st.
cirka 80 c. m. långa, tunna brädfribor
cirka 5 c. m. breda som fästades i hörnen
på varandra, och bildade en kvadrat.
Från vardera hörnet fästes ^{ca 50 c. m. lång} en trått. Över på
dessa som lutade inåt fästades en tak.
i var mitt en hål spigades. Där ständes
barnet, som sitt och jemt gick rum, och kunde
vila med armarna på detta tak. Då i regel
inga mattor fanns på golv. Kunde
barnet gå en springa. Pring hela
rummet såjuntade denna stek. För
kunde då g. ramsla ibest. g. heller fann

Luf. 98
1

igenom då hälet var så litet under i vrede
bröppan rynder. Med armarna ovanför kunde
barnen komma åt sig själva på en stund.
Deras rörelsefrihet i vardagsrummet
var alltid i öfrigt obegränsad. Sjätte förskan
g. Vid 4 års ålder utlägs barnen i samma rum
att störa sig själva i rummet. Utomhus
släpptes de i samma ålder, i sällskap med
någon andra systrar, eller barn från grann-
familjerna. Morron - som var sträng - förtröde
oss! Och under visade med gott resultat.
Redan tidigt förtrödes obetingat bynad omman
blev att åga. Lärades "Björ vidjan medan hon
är grön så bli hon både lagad och sförn."
Tidigt fick barnen höra tala om Gud och död som
var synd. En obtydligt barn fick mycket vis.
Riset som tagits ur björk bröstet, var uppsatt
i rummet, syndligt för barnen för att inga besfekt

Beteende mot, och förhållande till de vuxna
Barnen kallade oss dem "mamma" och fadern
"Pappa". Farfar och Farmor. Morfar och Mormor
och tilltalade dem med "Ni". Alla övriga
bekanta såväl som obekanta. Farbror och
Moster. Ömhet och blygsamhet förkom mest
emellan modern och barnet. Barnet slog
sina armar om mammans hals, och bleffade
hennes kind. Och gav henne ofta även en kyss,
som tack för att den älskade. Det kallades då
"kela". I såväl lek med vuxna skulle barnen
hälsa. Gossarna ta av mönsken och boka, och flick-
orna klaga, men aldrig bysa på hand. Detta var
lika för alla vuxna personer, oberoende av deras
sammansättning. När barnet var 4 år användes det
gammal och ny kläder. Det kallades då på alla sätt
barnet behållit sina förändringar på annat sätt, än att
springa i deras famn på kvällen, då de kommo hem
från arbetet.

om barnen kom bort till amman hem, skulle de
kåka, sedan vara tvättade och endast svara på tilltal.
Sammalunda i egna hemmet när någon kom på
besök. Förbud och Loteben

4/ Alla flickor var förbjudna, (om du druckit läskan
än på den onde, och då kommer hon och tar dig)
Om barnet ej ville tröttna sig, fick det "skaffis"
fästman eller fästman. En "pila i näsan" hade till
föga att sörmlådan kom och ha skade i
näsan. En brummen fick barnet inte gå
då kom "brumngubben". Om du leka med
eftern så veta du i barnens rader det till barnet.
Förbud för pojkar och flickor att leka tillsammans
färdig nog, men flickor höll mer för sig
och ville ej ha pojkarna med. Loten var den
färdig gubben som barnen blev ännu för.
På en vidare avseende hos de yngre hade
han ej heller. Barnen s. brändes även för orisa

Överkomna personer, tiggare m. fl. som regel-
bundet besökte hemmen.

Plats tilldelning hemmen

Från och med barns hemmets väggan vidhöll
oftast beredde på att den behövdes för en yngre
skola, hade de sin kompletta kor för äldre
vinter som sommar, eller och två eller
tre pojkar och flickor om varandra och på
vintern "för värmens skull" hela familjen i
en rum, oftast det enda där kladdad fanns.
Även om familjen bestod av 10 - 15 personer.
Om jäms befäl, den vidare fanns, sov i
samma rum som husbondens familj. På vintertid
håll barnen till i stugan om som helst där de
kunde få plats. Barnen hade ofta egen panna och vatten
pö, även en låda för socker och övriga
saker. Tidningsutrymme ersattes vid
3 års ålder med s. k. bok, eller bok.

färg en var onerendels grå med rickthum
 i ryggen den hängde lös. På vintern av
 guldtyg. på sommaren av bommestyg. buntklide
 försköms g. de hade då ofta blivit "vata"
 överlagg och underlagg var lika. Eldas
 "Arbets boetter" De snygga och bästa togsarten
 förklide användes av stormare tyg. än tåga att
 onesta av lotten på. Vid 5 år älderna fick pojkar
 byxor. "Långbyxor" (jag har själv aldrig använt
 kortbyxor.) Och kläder försköms för både
 flickor när det var kallt. Ibland en liten
 prygel på rocken: ingen riktig myskning
 Spelbarn mössan kommandes samtidigt med
 vaggan som ersattes med en annan mössa på
 vintern och betygade för en pris av 25 öre, för pojkar
 flickor ficko chate. på sommaren var de mest
 baskade. Strumpor av ullgarn samt tröjor
 6/ skor (hängor med botten av trä) på den kalla

Årstiden, dessa gordes av skomakaren. Ovanligt
för de fattiga barnen. Att bestäl av en större antikt
känga som spikades fast vid träbotten. (Jag hade
jag några mycket fina liden för år jag kunde
finna liden i år 12 år ända) Under kotten
hade barnen ett s.k. "Linstycke" en sorts väst, som
var knäppad i sidorna och knäppad i ryggen i
men efter knäts en band om ryggen och
ben, under knäts. Om sommaren sprang
och barn barfota. Sin yttre lagg hade pojkar
Använda "rocken" för det var kallt knäts en
skor och pluckarna. Pojkar var alltid
kortklippta och flickor här, som var långt
släddes i en fläta på ryggen. Barnen kommande med
får hornen för att få bort eventuella besittningar
lös. Närmast knäppen hade alla barn. "Linstyg".
7 / 1. Hjorta eller bänk av bomullstyg. Sällan fanns
i flera omgångar. och tvättades efter en, 2

tri de ochan beagnande. När barnens blader
 började bli lappade och slitna måste nya
 blader anskaffas. De nya blev då Pönblads blader
 och de gamla lappades så länge det var möjligt.
 När det gick längre, tog Pönblads bladen till var-
 -dag och Nya måste anskaffas. Blader som
 slästes ut, fick alltid yngre barnen slita upp.
 Ofta hipte fattiga föräldrar barnen och
 blader över bättre läskade samliga, för en ringa
 pennig. (Såva förs i minnen)
 Barnen fick oftast äta efter de vuxna om det
 var främmande mat, annars samtidigt med
 de vuxna. I 5 och 6 års ålder fick de bli och
 äta, ännu för då de skulle vara förs. En normalt
 barn behövde man i "åsa i" längre än till 2 års ålder.
 De använde kniv och träske, eller hornked
 De skulle i prata, "Maten skulle tipa rummen"
 De fick låsa "lilla bordet" och sätta till bordet

= bönen list. De fick nog de bästa bitarna, de
måste äta vad de fick. Någon hämsyn tog nog
till barnets sonar. Kan lärde dem att äta, till
och från maten. Ofta långa böner som stod i
kattelkruken. "Vad ögon lita till dig kare, etc."
till maten, och efter "Tacka Herren för att han är god!"
etc. Förändrade listan en typ bönen, men
detta skedde alltid. I fattiga hem var nog
i något att väja på, utan barnen fingo äta
samma mat som de vuxna. Om bakat ägg fann
att tillaga, fick nog barnen sådant, så snart de
kunde förtära färdig föda. Kaffe, vatten, vetebröd
uppläste. (mycket svalt kaffe). Var ^{och lite socker} starkt mat
för de minsta, då mycket fattiga. Någon gång
och en karamell. När far eller mor var i till
affären, var man i något slags kolas, gjorde
man alltid hem kaffarna till barnen.
9/ Lyggen och allmän sjukvård

De första åren i kallåndern tränades barnen
dagligen. Sedan tränades de när de hade
gripit till sig. Föräldrarna skötte om detta
ände in i skolåndern. Någon tandvård förekom
i utome möjligen än någon "händig" person anlättes
tänka ut en tand som var vid en "värke"
Barn i denna åldern badade varmbad, endas vid
julen i en balja. På sommaren badades ofta
och allmänt i Östersjön. Linen kommandes bort
vid 1 år, brukade barnen säga ihåll, och då
sitta på en "Pottu", eller en stöva. När barnet
"brände hett" (någon termometer fanns) ansågs
det ha feber, och skulle då inte gå någon-
= linge, och fick då ligga hos mamma! Om det
slagit sig skulle föräldrarna "blåsa på" det där
gjorde ordet.

10/ Lek och leksaker Både far och mor lekte
med barnen. De skulle "rida Runka" på knäet

i bland skulle pappa krypa på gator och
 barnen rida på ryggen. Flytta sedan i Taket. m m.
 Utomhus på vintern bestades i nöbollar och
 gjorda snögubbar. I sommar på vintern lekte
 flickorna med dockor. pojkar med tri-
 -kästar. På sommaren sprungit de och lekte
 "Ta fä" Byggde kajor. Låtsades ha affär, och
 sålde till varandra. Alla möjliga lekbehov:
 -varor. Likviden utgjordes av färjades glasbitar.
 blandat uttryck "grann glas" Leksaker
 föräldriga och avlidna kommar av far, mor, äldre
 bröder och bror. Leksakers makare fanns g' då
 pojkar flickorna var, dockor och kajor
 De lekte än de hade bostad. Pojkar och flickor
 mera idrottsbetonade. Brettning, kapploppning
 o.d. Bilderboken fingo de se på ibland när de g'
 kunde se ut. Men berättade sagor om vinters
 pojkar. "Lille Klas och Storklas" m. fl.

För va förändringarna som berättade och sjöngs för barnen. Böcker hade man i och uttan enbart i minnet. "Vår Lura, Flaka gyltan full." Den första visan jag minns som man sjöng för oss var i Stadsberg där bodde, en adelsman så rik. På guld och silver besättningarna fanns ingen honom lik. Han hade även en dotter och hon var dögelig och sön. etc.

Religiös undervisning i hemmen i förskole åldern förskole barnen skulle läsa Margon- och altarbör. Gud fr ämnat lades mest som blev straffande. Läs "den onde" som man om man gillar man och lydde förändringarna. Om barnen hade skapliga kläder fick de ofta följa med till kyrkan i den åldern. Läs tillgitt till julstämman kladda barnen i så få följa med och "se till den frimna". De fick i börigt leka som vanligt på söndagar. Men gillar på juldagen eller Långfredag. Den van-
12/ = likarte efter barnen var. Gull som blev ber-

= men här, Se till mig som sitter här, etc.
Den första mytliga sagan om ättningen för flickan
var den knut, och för pojken, den "vackra
grunden" När man kunde gå till, eller så, och
måste bära genom en grind, skulle pojken sitta
eller stå i grindöppningen och mata andra lösa
djur som annars kommit in i gården. Därvid
behövde de gå till från lant och öppna grunden
även om alla djuren. Komma kan komma för
omfattning. Våra plikter som de arbetsbunden
skulle skita utom de som kom i den
åldern. Barn i 6 års åldern fick befinna
och ta värd om syskon i 3 & 4 års åldern.